

Länsstyrelsen
Värmland

Bevarandeplan för Natura 2000-området

SE0610135 Pannkakan

Natura 2000

Natura 2000 är ett nätverk av utpekade områden med höga naturvärden inom EU. Målet med nätverket är att hejda utrotningen av vilda djur och växter och hindra att deras livsmiljöer förstörs. Nätverket är en av hörnstenarna i EU:s arbete med att bevara biologisk mångfald. Alla medlemsländer har ansvar att peka ut representativa områden för fåglar som är angivna i EUs fågeldirektiv (SPA) och för naturtyper och arter som är angivna i EU:s art- och habitatdirektiv (SCI/SAC). Genom utpekandet åtar sig länderna att långsiktigt bevara de utpekade naturvärdena i områdena. I fågeldirektivet och habitatdirektivet listas 170 naturtyper och sammanlagt cirka 900 växt- och djurarter som särskilt värdefulla. 90 av naturtyperna och drygt 100 av djur- och växtarterna i habitatdirektivets bilaga 1 och 2 finns i Sverige. Därtill häckar regelbundet cirka 60 av fågeldirektivets fåglar i vårt land.

Bevarandeplaner

För varje Natura 2000-område ska Länsstyrelsen ta fram en bevarandeplan. I några fall där Natura 2000-området också är naturreservat skrivs en kombinerad bevarandeplan och skötselplan. Bevarandeplanen ska innehålla en beskrivning av området med bevarandesyfte, bevarandemål och beskrivningar av de naturtyper och arter som ska bevaras. Bevarandemålen formuleras utifrån de förutsättningar som de utpekade arterna och naturtyperna behöver för att de ska ha gynnsamt bevarandetillstånd i området. Hot mot Natura 2000-områdets arter och naturtyper samt behov av bevarandeåtgärder, t.ex. skydd eller skötsel, ska också beskrivas. Informationen ska ligga till grund för förvaltning och tillståndsprövning enligt miljöbalken.

I bevarandeplanen redovisas gränser, naturtyper och arter enligt bästa tillgängliga kunskap. Uppgifterna skiljer sig i vissa fall från vad som är beslutat av regeringen och kommer av Länsstyrelsen i dessa fall att föreslås som ändringar till regeringen vid nästa revideringstillfälle. Förvaltning och tillståndsprövning ska utgå från den verkliga förekomsten av naturtyper och arter, varför det är nödvändigt att bevarandeplanen redovisar denna, även om uppgifterna inte har hunnit beslutas av regeringen.

Bevarandeplanen ska fastställas av Länsstyrelsen som är ytterst ansvarig för att målsättningen med området uppfylls. Bevarandeplanen ska revideras när ny kunskap tillkommer eller när förutsättningar för området ändras. Den ska tas fram och hållas aktuell i dialog med berörda intressenter och det är värdefullt om den som har ny information kontaktar Länsstyrelsen. Bevarandeplanen är i sig inte ett juridiskt bindande dokument varför formell reglering av skydd eller skötsel kan behövas t.ex. i form av beslut för naturreservat. Föreskrifter enligt eventuella skyddsbeslut gäller parallellt med den tillståndsplikt som råder vid åtgärder eller verksamheter inom ett Natura 2000-område.

Tillståndsplikt och samråd

För att inte skada naturvärden krävs tillstånd för verksamheter eller åtgärder som på ett betydande sätt kan påverka miljön i ett Natura 2000-område. Tillstånd kan även krävas för åtgärder utanför Natura 2000-området om de kan påverka miljön i området. Detta regleras i miljöbalken (7 kap. 27-29§§). Inför en ansökan ska ett samråd hållas med Länsstyrelsen angående utformningen av tillståndsansökan och tillhörande miljökonsekvensbeskrivning. Eftersom det kan vara svårt att avgöra vilka åtgärder som kräver tillstånd rekommenderas en tidig kontakt med Länsstyrelsen. Vid skogsbruksåtgärder hålls initialt ett samråd med Skogsstyrelsen. Information om Natura 2000 finns också på Länsstyrelsens webbsida eller genom kontakt med Länsstyrelsens enhet för naturvård på telefonnummer 010-224 70 00.

Foto: Länsstyrelsen Värmland

Överst vänster: violettkantad guldvinge, Dan Mangsbo - överst mitten: silvertärnor (D.M.) - överst höger: långskägg (D.M.)

nedtill vänster: vattendrag (D.M.) - nedtill höger: skog, Anders Tedeholm ©

Länsstyrelsen Värmland
651 86 Karlstad
010-224 70 00

www.lansstyrelsen.se/varmland

Bevarandeplan för Natura 2000-området SE0610135 Pannkakan

Kommun: Forshaga

Områdets totala areal: 115,3 ha

Bevarandeplanen uppdaterad av Länsstyrelsen: 2017-12-22

Bevarandeplanen fastställd av Länsstyrelsen: 2017-12-29

Markägarförhållanden:

Privat

Regeringsbeslut, historik:

SPA: Nej, pSCI: 1997-01-01, SCI: 2005-01-01, SAC: 2011-03-01, regeringsbeslut
M2010/4648/Nm

Naturtyper som ska bevaras i området:

Naturtyper enligt art- och habitatdirektivet:

91E0 - Svämlövskog

Bevarandesyfte

Det överordnade bevarandesyftet för Natura 2000-nätverket är att bidra till bevarandet av biologisk mångfald genom att bibehålla eller återskapa gynnsam bevarandestatus för de naturtyper och arter som omfattas av EUs fågeldirektiv eller art- och habitatdirektiv. För det enskilda Natura 2000-området är det överordnade syftet att bevara eller återställa ett gynnsamt tillstånd för de naturtyper eller arter som utgjort grund för utpekandet av området.

Prioriterade bevarandevärden: Den äldre svämlövskogen som domineras av al och björk och innehåller stor andel döda träd och död ved är det prioriterade bevarandevärdet.

Motivering: Svämlövskogen på Pannkakan har hög kvalitet och utgör tillsammans med närliggande områden en enhet med få motsvarigheter i regionen. Lövdominerad skog är en bristvara i landskapet, i synnerhet äldre sådan med god tillgång på död ved, och en mängd hotade arter är knutna till dessa miljöer.

Prioriterade åtgärder: Svämlövskog är beroende av återkommande översvämningar för att bibehålla den karakteristiska florán. Om översvämningar uteblir på grund av att Klarälven regleras på ett sätt som inte efterliknar en naturlig flödesregim är det nödvändigt att manuellt röja växtlighet som inte ingår i svämlövskogens naturliga vegetation, t.ex. gran. Vid alltför omfattande älgbeta från en onaturligt stor älgstam kan föryngring av lövträd hämmas och i så fall

kan det vara nödvändigt att hägna in delar av området för att säkra återväxten av löv.

Beskrivning av området

Ön Pannkakan ligger mellan sjön Lusten och Klarälven vid Deje. Området utgörs av strandbrinkar och äldre strandvallar och de övre delarna är så högt belägna att de inte längre översvämmas. Lövslogen på Pannkakan domineras av gråal och björk, som ställvis är mycket grova, och andelen döda träd är betydande. Enstaka gran och tall förekommer inom området och visar att påverkan från översvämningar inte är lika stor som tidigare. Buskskiktet är frodigt och domineras av arter som druvfläder, hägg och vide, och det finns gott om ormbunkar. De östra delarna av området är lägre och här övergår vegetationen gradvis till buskvegetation med främst vide. Bävern är aktiv inom området och bidrar till att skapa död ved. Fågellivet är rikt och i synnerhet hackspettar drar nytta av mängden död ved, vilket skapar goda förutsättningar för andra hålbbyggande fåglar. En förutsättning för det rika fågellivet är förekomsten av vedlevande insekter, som tack vare mängden död ved är stor och inkluderar en mängd hotade arter.

Bevarandemål

Se respektive naturtyp.

Vad kan påverka negativt

Se under naturtypsredovisningen.

Bevarandeåtgärder

Följande bestämmelser och åtgärder bidrar på olika sätt till att utpekade naturtyper och/eller arter uppnår och bibehåller gynnsamt bevarandetillstånd i Natura 2000-området.

Gällande regelverk 2017:

- Svenska Natura 2000-områden utgör riksintressen enligt 4 kap. 8 § miljöbalken.
- Området ingår i riksintresseområde för naturvård Klarälvens nedre lopp enligt 3 kap. 6 § miljöbalken.
- Enligt första stycket i 7 kap 28 a § miljöbalken krävs tillstånd för att bedriva verksamheter eller vidta åtgärder som på ett betydande sätt kan påverka miljön i ett Natura 2000-område. Tillstånd enligt första stycket krävs inte för verksamheter och åtgärder som direkt hänger samman med eller är nödvändiga för skötseln och förvaltningen av det berörda området. Innan en tillståndsansökan lämnas in ska samråd hållas med Länsstyrelsen m.fl. (enligt 6 kap 4 § miljöbalken).
- Med stöd av 26 kap. 9 § miljöbalken får tillsynsmyndigheten i det enskilda fallet besluta om de förelägganden och förbud som behövs för att miljöbalken samt föreskrifter, domar och andra beslut som har meddelats med stöd av miljöbalken ska följas.
- Beslutade föreskrifter och skötselplan för naturreservatet Pannkakan. Hela Natura 2000-området omfattas av skydd som naturreservat.
- För markavvattning råder tillståndsplikt enligt 11 kap. miljöbalken.
- Fåglar är fredade (3 § Jaktlagen 1987:259). Fredningen gäller också deras ägg och bon.
- Enligt 4 § Artskyddsförordningen (2007:845) är det förbjudet att avsiktligt störa fåglarna, särskilt under deras parnings-, uppfödning-, övervintrings- och flyttperioder.
- Strandskyddet omfattar land- och vattenområden inom 100 meter från strandlinjen vid normalt medelvattenstånd enligt 7 kap. 14 § miljöbalken.
- Myndigheter och kommuner ska enligt 5 kap. 3 § miljöbalken ansvara för att miljö kvalitetsnormer för vatten följs.
- Vattenmyndighetens åtgärdsprogram för Västerhavets vattendistrikt (enligt Förordning 2004:660 om förvaltning av kvaliteten på vattenmiljön

För övriga bevarandeåtgärder, se under naturtypsredovisningen.

Bevarandetillstånd

Se respektive naturtyp.

Uppföljning av naturtyper och arter

Länsstyrelsen ansvarar för att uppföljning av bevarandemål genomförs. Uppföljningen ska ske enligt de manualer för skyddade områden som har tagits fram av Naturvårdsverket. Mätbara mål, så kallade målindikatorer, ska registreras i databasen SkötselDOS. Dessa målindikatorer följs sedan upp. Målsättningen är att kunna se om de bevarandemål som satts upp i bevarandeplaner och skötselplaner uppfylls, att skötseln fungerar och att Natura 2000 - naturtyperna och arterna har gynnsamt tillstånd.

Naturtyper enligt art- och habitatdirektivet:

91E0 - Svämlövskog

Areal: 51,68 ha. Arealen fastställd i regeringsbeslut

Beskrivning

Svämlövskogar ligger i anslutning till sjöar eller vattendrag och växer på jordar som är väldränerade vid lågvatten. Skogarna översvämmas vid högvatten, varvid en kontinuerlig pålagring av finkorniga sediment äger rum. Detta medför att jordarna är näringsrika samt att näring hela tiden tillförs. Ask, gråal och klibbal är de vanligaste trädslagen. Fältskiktet karakteriseras ofta av högorter och starrarter medan buskskiktet kan vara rikligt och utgöras av t.ex. viden, hägg och skogsvinbär. Svämlövskogar förekommer i hela landet nedanför trädgränsen. Arealerna är ofta små men om naturtypen lämnas orörd utvecklas ofta höga naturvärden. Naturtypen bedöms inte ha gynnsam bevarandestatus på biogeografisk nivå.

Inom Natura 2000-området Pannkakan finns knappt 52 ha svämlövskog. Skogen är naturskogsartad och innehåller viktiga strukturer som grova träd och död ved. Det finns dock en del vegetation som inte är naturlig i en svämlövskog och denna indikerar att översvämningarna inte längre är lika omfattande eller förekommer lika ofta som tidigare. De typiska arterna stjärtmes och mindre hackspett förekommer i stabila populationer.

Svämlövskogarna är starkt beroende av återkommande översvämningar för att bibehålla artsammansättningen och bidra till skapande av död ved. Hydrologin bör vara ostörd från reglering eller så bör regleringen ske på ett sätt som skapar naturliga variationer, inklusive vårflod och låga vattennivåer sommartid. Det ska finnas en kontinuitet av lövträd, med en varierad åldersstruktur och gamla träd. Naturvärdena utvecklas huvudsakligen genom intern dynamik, genom störningar som stormfällningar och insektsangrepp. Olika strukturer som död ved, gamla och grova träd samt hålträd ska finnas i stor mängd och utgöra substrat för typiska arter. Naturtypens typiska arter ska inte minska inom området eller på biogeografisk nivå eftersom de indikerar naturtypens kvalitet och ekologiska funktioner. Främmande arter ska inte inverka negativt på artsammansättningen eller variationen inom området genom ändrade konkurrensförhållanden.

Bevarandemål

Svämlövskogen ska vara olikåldrig skog som domineras av lövträd, främst gråal och björk. Naturliga processer som åldrande och avdöende leder till att rikligt med död ved finns i olika grovlekar och stadier av nedbrytning. Vattenståndet ska variera naturligt eller regleringen ska efterlikna den naturliga flödesregimen så att översvämningar påverkar skogens struktur. Typiska arter av kärlväxter, mossor och fåglar ska förekomma i stabila populationer. Arealen svämlövskog ska vara minst 51,68 ha.

Negativ påverkan

Faktorer som utgör eller kan utgöra ett hot mot naturtypen och dess bevarandetilstånd är:

- Exploatering av markområdet för industrier, bebyggelse eller infrastruktur.
- Skogsbruksåtgärder som t.ex. avverkning, röjning och gallring i eller i anslutning till skogsbestånden, vilket kan medföra fragmentering samt att naturliga strukturer och funktioner förstörs eller tas bort. Åtgärderna kan även förändra mikroklimatet och påverka naturtypens arter negativt.
- Produktionshöjande åtgärder i skogsbruket som t.ex. gödsling, markberedning, plantering och användande av främmande trädslag i eller i anslutning till skogsbestånden.

- Fragmentering av naturtypens bestånd som leder till att olika organismers populationer isoleras.
- Invandrande gran eller andra trädslag som inte är naturliga i naturtypen.
- Inplantering av främmande arter som kan leda till ändrade konkurrensförhållanden och utarmning av den typiska floran.
- Dikning och annan verksamhet som kan påverka hydrologin negativt, exempelvis körning med tunga fordon.
- Alltför stor älg- eller bäverpopulation som kan förhindra föryngringen av lövträd.
- Onaturlig flödesregim i Klarälven som leder till att översvämningar uteblir eller inte sker i tillräcklig omfattning.
- Förändrad vattenkemi i Klarälven.
- Luftföroreningar, inklusive nedfall av kväve kan leda till förändrad artsammansättning.
- Nya sjukdomar och skadeorganismer som redan är införda eller kan införas framöver kan skapa onaturliga konkurrensförhållanden.

Bevarandeåtgärder

Svämlövskog utvecklas och underhålls genom naturliga störningar och är beroende av återkommande översvämningar. Det är angeläget att Klarälvens reglering utformas på ett sätt som efterliknar ett naturligt system så att området översvämmas och den typiska vegetationen bibehålls.

Området är naturreservat. Åtgärder för att reducera gran och säkerställa föryngring av löv är dock inte möjliga med nuvarande föreskrifter men Länsstyrelsen planerar att revidera beslutet och fatta ett nytt beslut om naturreservat som omfattar hela ön samt Ådrans älvskogar inom kort .

Bevarandetillstånd

Bevarandetillståndet bedöms vara icke gynnsamt på grund av Klarälvens reglering som inte efterliknar ett naturligt system då flödesregimen i älven är reglerad på ett onaturligt sätt och vattenståndsfuktuationerna är otillräckliga. Onaturligt omfattande bete från älg förhindrar föryngring av vissa trädslag, vilket skapar en skev trädslagsfördelning.

Dokumentation

- Artdatabanken. 2014. Arter & naturtyper i habitatdirektivet - bevarandestatus i Sverige 2013.
- Länsstyrelsen i Värmlands län. 1983. Förordnande om naturreservat för Pannkakan, Forshaga kommun, Värmlands län. Beslut 1983-03-14.
- Länsstyrelsen i Värmlands län. 2006. Bevarandeplan för Natura 2000-området Pannkakan. Fastställd 2006-03-15.
- Naturvårdsverket. 2012. Art- och naturtypsvisa vägledningar. 91E0 Svämlövskog.
www.naturvardsverket.se/Stod-i-miljoarbetet/Vagledningar/Skyddade-omraden/Natura-2000/

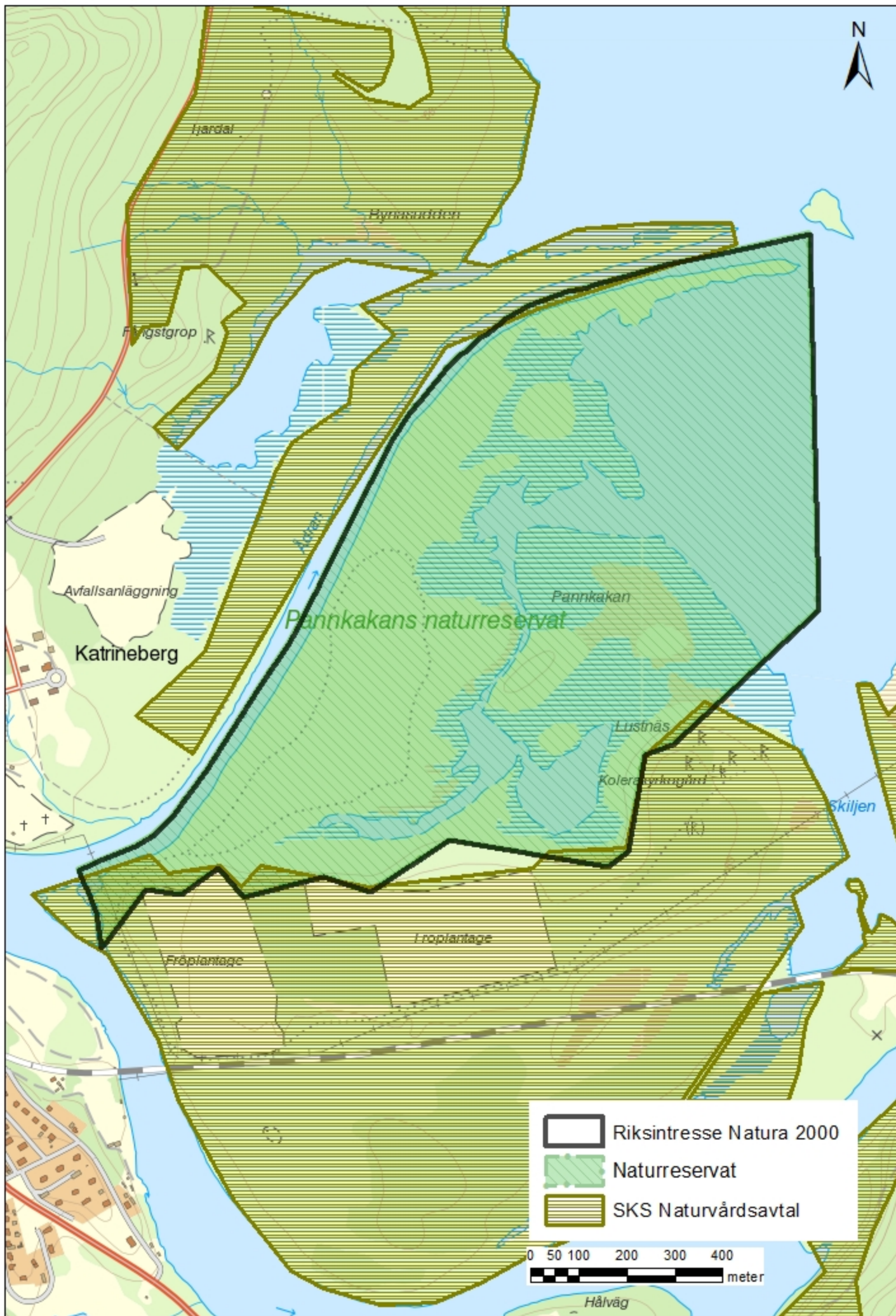
Bilagor

1. Översiktskarta.
2. Karta över Natura 2000-områdets avgränsning.
3. Naturtypskarta.

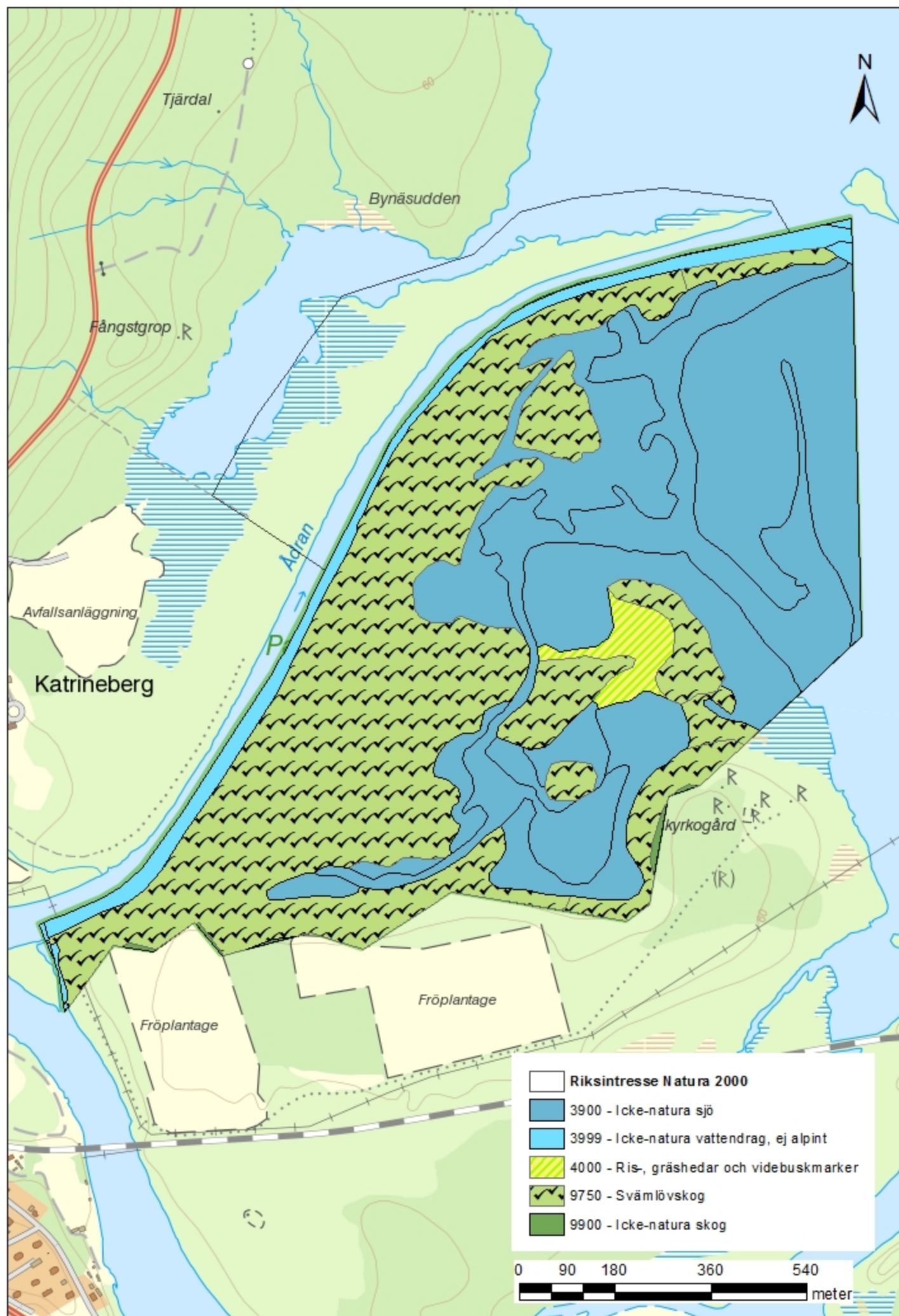
Bilaga 1. Översigtskarta med markering för Natura 2000-området Pannkakan

Bilaga 2. Karta med Natura 2000-områdets avgränsning

Bilaga 3. Naturtypskarta för Natura 2000 - området Pannkakan

Länsstyrelsen
Värmland

Länsstyrelsen Värmland, 651 86 Karlstad, 010-224 70 00
www.lansstyrelsen.se/varmland